library NEPAL

पाठ ५: ठुला बालबालिकाहरूका लागि कथाबाहेकका अन्य पाठ (गैह्रआख्यान्)

elektra media Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal

पाठ ५: ठुला बालबालिकाहरूका लागि कथाबाहेकका अन्य पाठ (गैह्रआख्यान्)

पाठ ५ ले सत्यकथाका सामग्रीहरूलाई समेट्छ र तपाईंको अध्ययन समूहलाई मानचित्र पुस्तिकाहरू, शब्दकोशहरू, विश्वकोशहरू, र इन्टरनेटलाई सहज तरिकाले सन्दर्भ उपकरणको रूपमा प्रयोग गर्न सहायता गर्नेछ । तपाईंले यो सत्रभन्दा अगि यी पुस्तकहरू पुस्तकालयमा कहाँ पाउन सकिन्छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्नुहोस् र गैह्रआख्यानहरू तथ्यमा आधारित हुन्छन् र कथाभन्दा भिन्न हुन्छन् भनेर तपाईंको समूहलाई थाहा होस् भनेर पनि सुनिश्चित गर्नुहोस् । यस प्रस्तुतीले तपाईंलाई हरेक कार्यपुस्तिकाको सारांश प्रदान गर्नेछ र केही क्रियाकलापहरूको निम्ति आवश्यक सामग्री र सहयोगी सुझावहरूको सुची पनि दिलाउनेछ ।

यस पाठमा भएका क्रियाकलापहरूमा धेरै सीपहरू सामेल छन्, जसमा समूहमा छलफल गर्ने, अध्ययन गर्ने, मुख्य जानकारी पहिचान गर्ने, लेख्ने, चित्र बनाउने, कम्प्युटरको प्रयोग गर्ने, र स्वतन्त्र रूपमा र समूह दुवैमा कार्य गर्ने जस्ता क्रियाकलापहरू समावेश हुन्छन् । यी क्रियाकलापहरूलाई संकेतहरूद्वारा जनाइएको छः

छलफल क्रियाकलाप

लेख्ने क्रियाकलाप

चित्र बनाउने क्रियाकलाप

अध्ययन र अनुसन्धान क्रियाकलाप

कम्प्युटर क्रियाकलाप

स्वतन्त्र रूपमा कार्य गर्ने

दुई जनाको समूहमा काम गर्ने

समूहमा कार्य गर्ने

यस्तो संकेत भएको कार्यपुस्तिकामा तपाईंले अतिरिक्त सल्लाहहरू पाउन सक्नुहुनेछ ।

elektra media Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal

कार्यपुस्तिकाहरूको प्रयोग कसरी गर्ने

हरेक एकाइका क्रियाकलापहरू एकपट्टिमात्र प्रिन्ट गरिएका कार्यपुस्तिकाहरूमा समेटिएका छन् ।

सम्भव भएसम्म, समूहमा बाँड्नको निम्ति कार्यपुस्तिकाहरू प्रिन्ट गर्नुहोस् ।

तर यसो गर्न सम्भव नभएमा चिन्ता नगर्नुहोस् । त्यसको निम्ति तपाईंले दिइएका कुरा गर्न सक्नुहुन्छः

- यदि तपाईंसँग कम्प्युटर छ भने कम्प्युटर स्क्रिनमा देखाउनुहोस् ।
- मोबाइलको प्रयोग गरेर सबै विद्यार्थीलाई देखाउनुहोस् ।
- क्रियाकलाहरूलाई ठूलो सेतो/कालो पाटीमा लेख्नुहोस् ।
- सत्र सुरु गर्नु अगाडि कार्यपुस्तिकालाई हेर्नुहोस् र तपाईंको अध्ययन समूहसँग गर्ने क्रियाकलापहरूको नोट बनाउनुहोस् ।

तपाईंले कुनै पनि कुरा प्रिन्ट गर्नुपर्ने वा पुस्तकालयमा स्क्रिनमा देखाउनु पर्ने बाध्यता छैन ।
यी सामाग्रीहरूलाई अवधारणाहरूको रूपमा प्रयोग गर्नुहोस्, तिनलाई स्मरण गर्नुहोस्, तिनीहरूको बारेमा अरूलाई बताउनुहोस् र ती अवधारणाहरूको प्रयोग गर्नुहोस् ।
सामाग्रीहरूको अभाव छ भने, लेख्ने र चित्र कोर्ने क्रियाकलापहरूलाई समूहिक छलफल क्रियाकलापमा बदल्न सक्नुहुन्छ । विद्यार्थीहरूले लेख्नु वा तिनीहरूले बनाएको चित्रको वर्णन गर्नुको साटो कथा भन्न सक्छन् । यी क्रियाकलापहरूलाई पुस्तकालयमा उपलब्ध सामाग्री अनुसार अनुकूल तरिकाले प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

तपाईंले यी सामाग्रीहरू जुनसुकै बेला डाउनलोड गर्न सक्नुहुन्छ र तिनीहरूलाई कम्प्युटर, स्थानीय संजाल (नेटवर्क) वा तपाईंको फोनमा राख्न सक्नुहुन्छ । यसको निम्ति तपाईंले www.library-nepal.com मा जानुपर्छ ।

Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal

१) मानचित्र पुस्तिकाको प्रयोग

यस सत्रमा, अध्ययन समूहले सात महादेशहरू पत्ता लगाउनेछन् र अङ्कित गर्नेछन्, अरू देशहरूबारे छलफल गर्नेछन्, विश्व नक्सामा नेपाललाई फेला पार्नेछन्, नेपालको वरिपरि भएका देशहरूको सुची तयार गर्नेछन् र कुनै अर्को देशको झन्डाको चित्र बनाउनेछन् ।

सामग्री:

- एउटा मानचित्र पुस्तिका
- लेख्नको निम्ति सामाग्री (ऐच्छिक)
- चित्र बनाउनको निम्ति विभिन्न रङ्गका कलमहरू र खाली पाना (ऐच्छिक)

क्रियाकलापका निम्ति उपायहरू:

१. यदि तपाईंसँग पर्याप्त कार्यपुस्तिकाहरू छैनन् भने, तपाईंले एउटा साधारण नक्सा कोर्न सक्नुहुन्छ, जुन समूहले हेर्न सक्छन् । (क्रियाकलाप ३ मा पनि यही लागु हुन्छ ।)

२. छलफलका निम्ति सम्भाव्य प्रश्नहरू:
•तपाईंलाई कुन-कुन देशहरूबारे थाहा छ ?
•के तपाईंलाई कुनै परिचित ठाउँहरूबारे थाहा छ ?
•के तपाईं यात्रा गर्न चाहनुभएको कुनै निश्चित देश छ ?

४. यदि तपाईंसँग पर्याप्त पाना छैन भने, यसको विषयमा बातचित मात्र गर्न सकिन्छ !

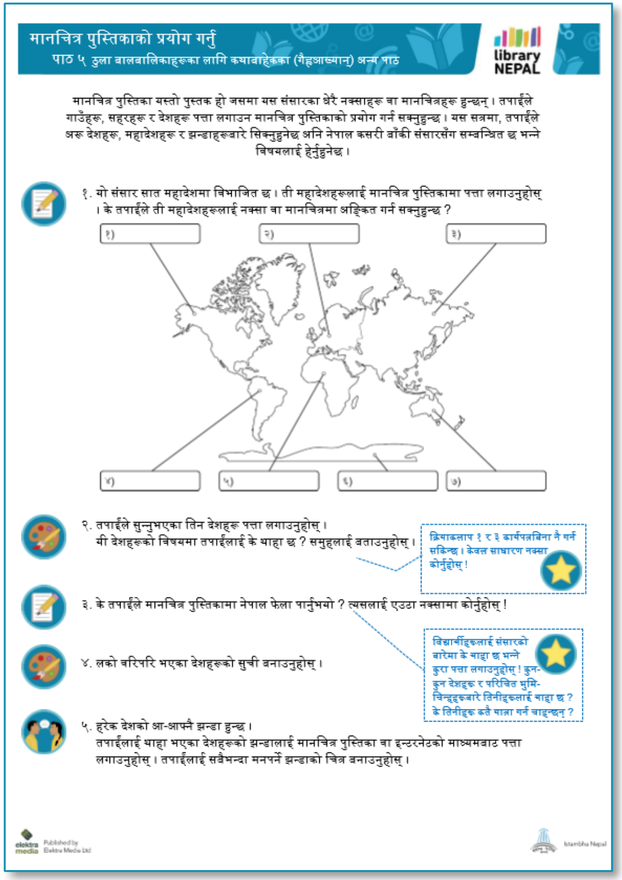
मानचित्र पुस्तिकाको प्रयोग गर्नु
पाठ ५ ठुला बालबालिकाहरूका लागि कथाबाहेकका (गैह्रआख्यान) अन्य पाठ

मानचित्र पुस्तिका यस्तो पुस्तक हो जसमा यस संसारका धेरै नक्साहरू वा मानचित्रहरू हुन्छन् । तपाईंले गाउँहरू, सहरहरू र देशहरू पत्ता लगाउन मानचित्र पुस्तिकाको प्रयोग गर्न सक्नुहुन्छ । यस सत्रमा, तपाईंले अरू देशहरू, महादेशहरू र झन्डाहरूबारे सिक्नुहुनेछ अनि नेपाल कसरी बाँकी संसारसँग सम्बन्धित छ भन्ने विषयलाई हेर्नुहुनेछ ।

१. यो संसार सात महादेशमा विभाजित छ । ती महादेशहरूलाई मानचित्र पुस्तिकामा पत्ता लगाउनुहोस् । के तपाईंले ती महादेशहरूलाई नक्सा वा मानचित्रमा अङ्कित गर्न सक्नुहुन्छ ?

१) २) ३) ४) ५) ६) ७)

२. तपाईंले सुन्नुभएका तिन देशहरू पत्ता लगाउनुहोस् । यी देशहरूको विषयमा तपाईंलाई के थाहा छ ? समुहलाई बताउनुहोस् ।

क्रियाकलाप १ र ३ कार्यपत्रविना नै गर्न सकिन्छ । केवल साधारण नक्सा कोर्नुहोस् !

३. के तपाईंले मानचित्र पुस्तिकामा नेपाल फेला पार्नुभयो ? त्यसलाई एउटा नक्सामा कोर्नुहोस् !

४. लको वरिपरि भएका देशहरूको सुची बनाउनुहोस् ।

विद्यार्थीहरूलाई संसारको बारेमा के थाहा छ भन्ने कुरा पत्ता लगाउनुहोस् ! कुन-कुन देशहरू र परिचित भुमि-चिन्हहरूबारे तिनीहरूलाई थाहा छ ? के तिनीहरू कतै यात्रा गर्न चाहन्छन् ?

५. हरेक देशको आ-आफ्नै झन्डा हुन्छ । तपाईंलाई थाहा भएका देशहरूको झन्डालाई मानचित्र पुस्तिका वा इन्टरनेटको माध्यमबाट पत्ता लगाउनुहोस् । तपाईंलाई सबैभन्दा मनपर्ने झन्डाको चित्र बनाउनुहोस् ।

Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal

२) शब्दकोशको प्रयोग

यस सत्रमा, अध्ययन समूहले शब्दकोशहरूबारे छलफल गर्नेछन्, ती शब्दकोशहरूमा वस्तुहरूको परिभाषाको खोजी गर्नेछन्, जोडी-जोडीमा खेल खेल्नेछन्, चुनेका शब्दहरूलाई प्रयोग गरी वाक्यहरू रच्नेछन् र नामपदहरू, क्रियापदहरू र विशेषणहरूका आधारमा चित्र बनाउने, अभिनय गर्ने, र लेख्ने क्रियाकलापहरू गर्नेछन् ।

सामग्री:

- एउटा शब्दकोश
- लेख्नको निम्ति सामाग्री (ऐच्छिक)
- चित्र बनाउनको निम्ति विभिन्न रङ्गका कलमहरू र खाली पाना (ऐच्छिक)

क्रियाकलापका निम्ति सुझावहरू:

२. तपाईंले पुस्तकालयमा पाउन सक्नुहुने वस्तुहरू: पुस्तक, कम्प्युटर, दराज, झ्याल, कुर्चि, डेस्क, आदि ।

३. तपाईंले समूहलाई पाँच वटा शब्दहरू पत्ता लगाउन दिन सक्नुहुन्छ । सबैभन्दा छिटो हुने जोडीचाहिँ विजयी हुनेछ !

४. यदि तपाईंको समूह धेरै ठुलो छ भने, तपाईंले एउटा अनुच्छेद लेख्न सक्नुहुन्छ ।

५. नामपद: नाउँ जनाउने शब्द: *कलम, पुस्तकालय*
क्रियापद: कार्य जनाउने वा हुने शब्द: *पढ्नु*
विशेषण: वर्णन गर्ने शब्द: *खुसी*

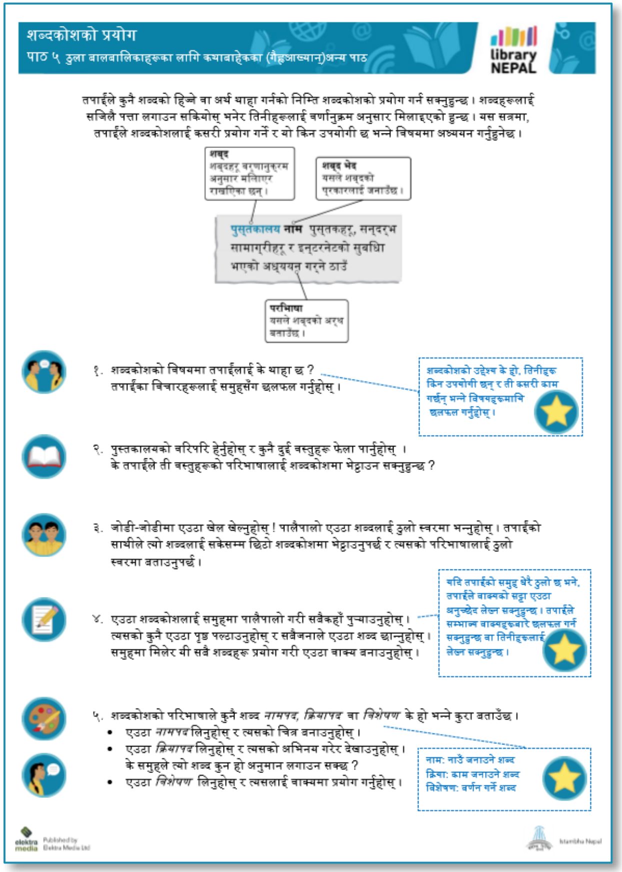
शब्दकोशको प्रयोग
पाठ ५ ठुला बालबालिकाहरूका लागि कथाबाहेकका (गैह्रआख्यान)अन्य पाठ

तपाईंले कुनै शब्दको हिज्जे वा अर्थ थाहा गर्नको निम्ति शब्दकोशको प्रयोग गर्न सक्नुहुन्छ । शब्दहरूलाई सजिलै पत्ता लगाउन सकियोस् भनेर तिनीहरूलाई वर्णानुक्रम अनुसार मिलाइएको हुन्छ । यस सत्रमा, तपाईंले शब्दकोशलाई कसरी प्रयोग गर्ने र यो किन उपयोगी छ भन्ने विषयमा अध्ययन गर्नुहुनेछ ।

१. शब्दकोशको विषयमा तपाईंलाई के थाहा छ ? तपाईंका विचारहरूलाई समुहसँग छलफल गर्नुहोस् ।

शब्दकोशको उद्देश्य के हो, तिनीहरू किन उपयोगी छन् र ती कसरी काम गर्छन् भन्ने विषयहरूमाथि छलफल गर्नुहोस् ।

२. पुस्तकालयको वरिपरि हेर्नुहोस् र कुनै दुई वस्तुहरू फेला पार्नुहोस् । के तपाईंले ती वस्तुहरूको परिभाषालाई शब्दकोशमा भेट्टाउन सक्नुहुन्छ ?

३. जोडी-जोडीमा एउटा खेल खेल्नुहोस् ! पालैपालो एउटा शब्दलाई ठुलो स्वरमा भन्नुहोस् । तपाईंको साथीले त्यो शब्दलाई सकेसम्म छिटो शब्दकोशमा भेट्टाउनुपर्छ र त्यसको परिभाषालाई ठुलो स्वरमा बताउनुपर्छ ।

४. एउटा शब्दकोशलाई समुहमा पालैपालो गरी सबैकहाँ पुऱ्याउनुहोस् । त्यसको कुनै एउटा पृष्ठ पल्टाउनुहोस् र सबैजनाले एउटा शब्द छान्नुहोस् । समुहमा मिलेर यी सबै शब्दहरू प्रयोग गरी एउटा वाक्य बनाउनुहोस् ।

यदि तपाईंको समुह धेरै ठुलो छ भने, तपाईंले वाक्यको सट्टा एउटा अनुच्छेद लेख्न सक्नुहुन्छ । तपाईंले सम्भाव्य वाक्यहरूबारे छलफल गर्न सक्नुहुन्छ वा तिनीहरूलाई लेख्न सक्नुहुन्छ ।

५. शब्दकोशको परिभाषाले कुनै शब्द *नामपद, क्रियापद* वा *विशेषण* के हो भन्ने कुरा बताउँछ ।
- एउटा *नामपद* लिनुहोस् र त्यसको चित्र बनाउनुहोस् ।
- एउटा *क्रियापद* लिनुहोस् र त्यसको अभिनय गरेर देखाउनुहोस् । के समुहले त्यो शब्द कुन हो अनुमान लगाउन सक्छ ?
- एउटा *विशेषण* लिनुहोस् र त्यसलाई वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् ।

नाम: नाउँ जनाउने शब्द
क्रिया: काम जनाउने शब्द
विशेषण: वर्णन गर्ने शब्द

Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal

elektra media Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal

३) विश्वकोशको प्रयोग

यस सत्रमा, अध्ययन समूहले एउटा बहुमुल्य वस्तुको खोजी गर्ने क्रियाकलापलाई पुरा गर्नेछ जसले तिनीहरूलाई विश्वकोश वा सन्दर्भ पुस्तकको हरेक पक्षमा संलग्न हुन सक्षम बनाउने छ । विद्यार्थीहरूले पुस्तकको शीर्षक, विषयसुची पृष्ठ, शब्दावली र सुचकांकको आधारमा गरिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनेछन् । यदि तपाईंको पुस्तकालयको विश्वकोशमा यी विशेषताहरूमध्ये कुनै एक छैन भने, तपाईंले तिनीहरूलाई छोडेर अगाडि बढ्न सक्नुहुन्छ । तपाईंसँग अतिरिक्त समय भएमा त्यहाँ चित्र बनाउने अतिरिक्त क्रियाकलाप पनि राखिएको छ ।

सामग्री:

- एउटा विश्वकोश वा सन्दर्भ पुस्तक
- लेख्नको निम्ति सामाग्री (ऐच्छिक)
- चित्र बनाउनको निम्ति विभिन्न रङ्गका कलमहरू र खाली पाना (ऐच्छिक)

क्रियाकलापका निम्ति सुझावहरू:

यस क्रियाकलापलाई स्वतन्त्र रूपमा, दुईजनाको समूहमा वा समूहमा पुरा गर्न सकिन्छ । कुनै नजानेका शब्दहरूलाई शब्दकोशमा खोज्नको निम्ति समूहलाई प्रोत्साहन गर्नुहोस् । तल उल्लिखित शब्दहरू जान्नु पनि उपयोगी हुनेछ:

विषयवस्तु पृष्ठ: पुस्तकको सुरुवातमा हुने पृष्ठ (हरू) जसले अध्यायहरू/खण्डहरू र तिनीहरूका पृष्ठ संख्यालाई उल्लेख गर्दछ(न्)

शब्दावली: मुख्य शब्दहरू र तिनीहरूको परिभाषाको वर्णानुक्रम अनुसारको सुची

सुचकांक: पुस्तकको पछाडिका पृष्ठहरू; मुख्य शब्दहरू र तिनीहरूको पृष्ठ संख्याको वर्णानुक्रम अनुसारको सुची

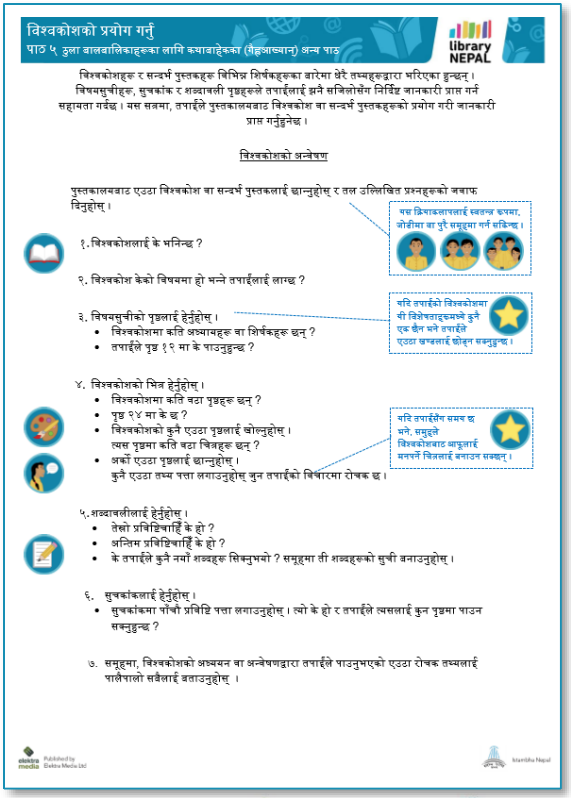
विश्वकोशको प्रयोग गर्नु
पाठ ५ ठुला बालबालिकाहरूका लागि कथाबाहेकका (गैह्रआख्यान) अन्य पाठ

विश्वकोशहरू र सन्दर्भ पुस्तकहरू विभिन्न शिर्षकहरूका बारेमा धेरै तथ्यहरूद्वारा भरिएका हुन्छन् । विषयसुचीहरू, सुचकांक र शब्दावली पृष्ठहरूले तपाईंलाई झनै सजिलोसँग निर्दिष्ट जानकारी प्राप्त गर्न सहायता गर्दछ । यस सत्रमा, तपाईंले पुस्तकालयबाट विश्वकोश वा सन्दर्भ पुस्तकहरूको प्रयोग गरी जानकारी प्राप्त गर्नुहुनेछ ।

विश्वकोशको अन्वेषण

पुस्तकालयबाट एउटा विश्वकोश वा सन्दर्भ पुस्तकलाई छान्नुहोस् र तल उल्लिखित प्रश्नहरूको जवाफ दिनुहोस् ।

यस क्रियाकलापलाई स्वतन्त्र रूपमा, जोडीमा वा पुरै समूहमा गर्न सकिन्छ ।

१. विश्वकोशलाई के भनिन्छ ?

२. विश्वकोश केको विषयमा हो भन्ने तपाईंलाई लाग्छ ?

३. विषयसुचीको पृष्ठलाई हेर्नुहोस् ।
- विश्वकोशमा कति अध्यायहरू वा शिर्षकहरू छन् ?
- तपाईंले पृष्ठ १२ मा के पाउनुहुन्छ ?

यदि तपाईंको विश्वकोशमा यी विशेषताहरूमध्ये कुनै एक छैन भने तपाईंले एउटा खण्डलाई छोड्न सक्नुहुन्छ ।

४. विश्वकोशको भित्र हेर्नुहोस् ।
- विश्वकोशमा कति वटा पृष्ठहरू छन् ?
- पृष्ठ २४ मा के छ ?
- विश्वकोशको कुनै एउटा पृष्ठलाई खोल्नुहोस् । त्यस पृष्ठमा कति वटा चित्रहरू छन् ?
- अर्को एउटा पृष्ठलाई छान्नुहोस् । कुनै एउटा तथ्य पत्ता लगाउनुहोस् जुन तपाईंको विचारमा रोचक छ ।

यदि तपाईंसँग समय छ भने, समुहले विश्वकोशबाट आफूलाई मनपर्ने चित्रलाई बनाउन सक्छन् ।

५. शब्दावलीलाई हेर्नुहोस् ।
- तेस्रो प्रविष्टिचाहिँ के हो ?
- अन्तिम प्रविष्टिचाहिँ के हो ?
- के तपाईंले कुनै नयाँ शब्दहरू सिक्नुभयो ? समूहमा ती शब्दहरूको सुची बनाउनुहोस् ।

६. सुचकांकलाई हेर्नुहोस् ।
- सुचकांकमा पाँचौ प्रविष्टि पत्ता लगाउनुहोस् । त्यो के हो र तपाईंले त्यसलाई कुन पृष्ठमा पाउन सक्नुहुन्छ ?

७. समूहमा, विश्वकोशको अध्ययन वा अन्वेषणद्वारा तपाईंले पाउनुभएको एउटा रोचक तथ्यलाई पालैपालो सबैलाई बताउनुहोस् ।

Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal

Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal

४) इन्टरनेटको प्रयोग

यस सत्रमा, अध्ययन समूहले नेपाल र अरू देशहरूबारे अनुसन्धान गर्नको निम्ति इन्टरनेटको प्रयोग गर्नेछन् । विद्यार्थीहरू पुस्तकालयबाट बाहिर नगइकन नै नेपाल र संसारभरका अरू देशहरूको अध्ययन गर्न गुगल नक्साको प्रयोग गर्नेछन् ! कुनै अर्को देशबारे जानकारीको अनुसन्धान गर्न पनि समूहले इन्टरनेटको प्रयोग गर्नेछन् ।

सामग्री:

- इन्टरनेटको पहुँच भएको कम्प्युटर वा मोबाइल फोन
- लेख्नको निम्ति सामाग्री (ऐच्छिक)
- चित्र बनाउनको निम्ति विभिन्न रङ्गका कलमहरू र खाली पाना (ऐच्छिक)

क्रियाकलापका निम्ति सुझावहरू:

१. छलफलका निम्ति सम्भाव्य प्रश्नहरू:
- के तपाईंले कहिल्यै इन्टरनेटको प्रयोग गर्नुभएको छ ?
- इन्टरनेट के-केको लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ ?

२. दृश्यलाई ‘उपग्रह (Satellite)’ ढाँचामा परिवर्तन गर्नुहोस् र तपाईंले आफ्नो विद्यालयलाई ठुलो बनाई हेर्न सक्नुहुनेछ !

३. ठुला सहरहरूमा, तपाईंले त्यो सानो पहेँलो व्यक्तिलाई सारेर छोड्न सक्नुहुन्छ र त्यो क्षेत्रको वरिपरि ‘हिँड्न’ सक्नुहुन्छ । ठाउँहरूलाई समूहले पालैपालो खोज्न सक्छन् । यदि सबैको पालो आइसक्यो भने, विद्यार्थीहरूलाई तिनीहरू संसारको कहाँ जान चाहन्छन् भनेर सोध्नुहोस् !

४. मुख्य शब्दहरू र देशको नामको खोजी गरेर तपाईंले यो जानकारी प्राप्त गर्नुहोस् । तपाईंले आफ्ना खोजीहरूको एउटा पोस्टर बनाउन सक्नुहुन्छ !

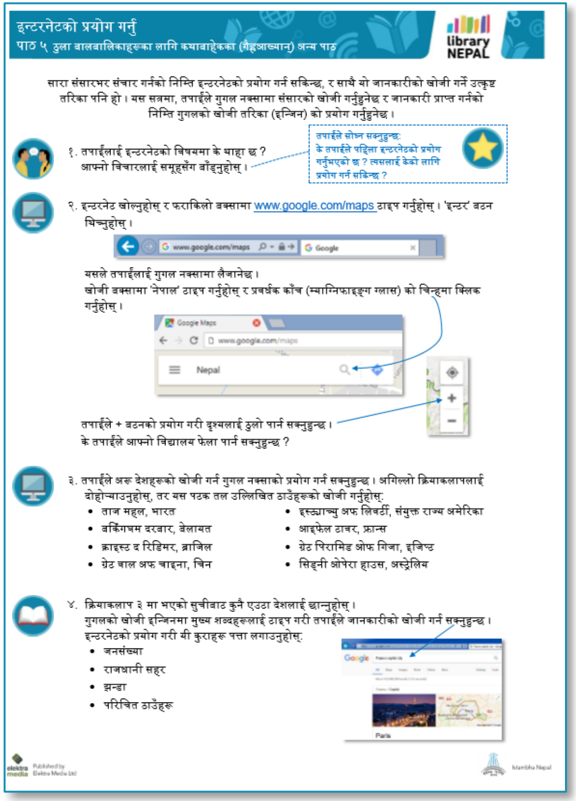

elektra media Published by Elektra Media Ltd

Istambha Nepal

library NEPAL

हाम्रा सल्लाहहरू र सामाग्रीहरूको प्रयोग गरेर तपाईंको विद्यालयमा अध्ययन कार्यक्रम सुरुवात गर्ने काममा हर सफलताको कामना गर्दछौँ ।

हाम्रा सबै कार्यपुस्तिकाहरू दिइएको वेभ ठेगानाबाट डाउनलोड गर्न सक्नुहुन्छः
www.library-nepal.com

यदि तपाईंसँग कुनै प्रश्नहरू छन् भने दिइएको इमेल ठेगानामा हामीलाई सम्पर्क गर्न सक्नुहुन्छः
info@librarynepal.com

elektra media Published by Elektra Media Ltd
Istambha Nepal